

Sanctuarium

Paoletti, Agostino

Coloniae Agrippinae, 1677

In Festo Visitationis B. V. M. Cum Elisabeth per salutationem Mariæ repleta sit Spiritu sancto, & Ioannes sanctificatus fuerit in utero materno, manifestum sit Deiparam gratiarum divinarum esse ...

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55680)

Maximus & Leo dicunt: *Factus est omnibus firmamentum.*

17. *Factus est omnibus firmamentum*; quia non solum fides sua, sed etiam ea quam aliis predicavit, constantior & firmior est, quavis alia ab aliis Apostolis predicata, adeo ut omnes venti, mundi & inferni illam dejicere aut prostrere nunquam poterint: *Porta inferi non prevalebunt adversus eam.* Quærat hodie fidem in Asia, ubi illa à S. Joanne predicata fuit Quærite illam Athenis, ubi illam predicavit S. Paulus: Quærat in Achaia, ubi eam S. Andreas docuit: Quærat in Judæa & Samaria, ubi illam S. Jacobus plantavit. Quærat in Lycæonia & inferiori India, ubi eam S. Bartholomæus predicavit, & sic de omnibus discurreret. Solum Romæ ubi plantata est à S. Petro inviolabilis conservatur & firma. Cur ita? Refert Herodotus Dianam ab universa Ægypto habitam & agnitam esse Isis filiam. Æschylum autem Poetam Euphorionis filium eam Cereris filiam esse constanter affirmasse. Unde Diana adeo graviter indignata, ut ejus temeritatem puniret, effecit ut Insulâ Ghemmenis in qua Poëta ille natus erat, super aquas vacillans semper moveretur, nec ullam unquam haberet firmitatem: *Æschylus Euphorionis filius fecit Dianam Cereris filiam, ideoque ajunt Insulam redditam fuisse natantem.* De S. Petro autem per sensum contrarium loqui possumus: Hic enim ex quo Christum Filium Dei vivi esse affirmavit: *Tu es Christus filius Dei vivi*, in præmium veteris istius ita fuit remuneratus, ut suam non jam Insula, sed Civitas Romana nunquam vacillaret aut moveretur, sed in fide sem-

per constans firma solidaque consisteret, neque ab omnibus terrenorum & infernalium inimicorum ventis conquassata fluctuaret. *Et porta inferi non prevalebunt adversus eam.* Sedes Apostolica nunquam fuit mobilis, sed in fide Christi immobilis semper permansit: *Sedes Petri ab initio nascentis Ecclesie, nunquam defecit à fide.* S. Thom. à Villa Nova. *inquit Sanctus meus Archiepiscopus Valentianus Thomas de Villa Nova. Aliorum Apostolorum Sedes deficientes; alia sapientia in hæresim prolapsa, aut à barbaris capta defecerunt; Hæc fixa & immobilis semper stetit, juxta Domini vaticinium stabit, sicut Petro promissit.*

18. S. Petri excellentias & dignitates nemo per intellectum volarum assequi potest. Quod si enim ejus imperfectiones & defectus adeo sunt spectabiles, eumque adeo eminere faciunt, facile considerate, & à fortiori bonam consequentiam facere potestis, quales in ipsum honores & gloriæ redundent, per laudabilia & heroica opera sua, quibus in toto vitæ suæ discursu deditus fuit. Cumque ego ad illa pro dignitate sua vobis proponenda insufficientis sim, vos nihilominus eadem cum maxima qua potestis cordis devotione veneremini, glorioso huic Apostolo supplicantes, ut nobis præstare dignetur auxilium, ut in fide Catholica semper constantes, & in gratia Dei stabiles esse permanere possimus. Quod si verò per humanam fragilitatem, aut suggestionem diabolicam aliquantum contraximus culpam reatum, S. Petrum nobis tanquam speculum & exemplar ob oculos ponamus, per veram poenitentiam eum imitando, ut hac ratione omnia cooperentur in bonum, etiam peccata.

SERMO DECIMUS OCTAVUS.
IN FESTO
VISITATIONIS
B. V. MARIÆ.

Exsurgens Maria abiit in montana cum festinatione in civitatem Iuda, & intravit in domum Zacharia Elisabeth. Luc. cap. 1.

Tamet si quis honore & dignitate Magnus sit, verè tamen magnus non est, nisi eas gratias præstet, quæ Magnorum sunt propriae. Unde Vespasianus Magnatibus salutare hoc consilium suggestit: *Brus. lib. 3. Non licere quemquam à vultu Imperatoris.*

vis tristitia discedere. Et Democritus dicere solebat, Magnates promptiores esse debere ad gratias præstandas, quam ad easdem promittendas.

Sedebant. Ad largiendum quam ad promittendum promptiores. Magnatum nomen tantumdem obsecrat gratiarum denegatio, quantum idipsum honorat ad easdem concedendas animi pronitas & inclinatio. Alexander illustrissimo Magni nomine, non solum ideo decoratus fuit, quod brevi in diversis gravissimis præliis triumphando, totius ferè mundi factus est Monarcha, sed præcipue quia beneficium semper animum per gratiarum concessionem iis exhibuit, quotquot generositatem ejus recognoscentes, eum debita cum reverentiâ venerabantur. Et quidem in speciali quodam casu accidit, quod cum unâ cum exercitu suo ab Indis veniens progrediretur, & Tassilus Indorum Rex ei obviam procederet, eique diceret, Quod si tu o Alexander inferior me es, iustum est ut tibi à me gratiam aliquam exposceris, non contradicam: Si autem me major es, æquum item erit, ut gratiam, si quam à te peto, facile recipiam: Magnus hic Princeps generosè responderit: Tanquam milites per arma certabimus, tanquam Magnates certabimus utrimque per gratias. Cumque intellexisset Bellum centurionem suum Darium vitâ exuisse, tantam ille displicentiam concepit, ut Bellus temeritatem suam morte suâ luere debuerit, eò quod illi gratiâ Darii exhibendæ occasione nimis maturè ademerit. Singulatissima gratia illa fuit, quam Titus Imperator duobus illis Senatoribus præstitit, qui vitæ suæ insidias struxerant, quando illos non solum in pristinum gratiâ statum restituit, verum etiam ad mensam adhibuit, in eaque omnia eis benevolentia signa demonstravit. Illisque diebus quibus ab eo nulla alicui præstita fuerat gratiâ, se Imperatorem fuisse non censebat, dicens: *Amici perdidimus diem.* Universa Roma Flavii Vespasiani benignitatem & clementiam oblituit, dum erga Vitelli capitalis inimici sui filiam ad eò se exhibuit benevolam, ut eam magnificè dote locupletatam, cum viro quodam illusterrimæ notæ in matrimonium collocavit. Cyrus post captam Regni Assyriorum possessionem, in nulla re ad eò gloriabatur, quam in gratiâ subditis suis concessis. Nullum in suis beneficiis genus prætermisit. Julius Cæsar quotquot in bello sibi acquisivit inestimabiles divitias; Non ad vexationes, non ad luxum, non ad voluptates consulit, sed bonis viris qui bene de

Republica promeriti erant dispendiavit. Dum Agelæus Rex Àpellem gravi quadam infirmitate correptum visiteret; lecto proximo assistens, minime id animadvertente infirmo, bonam auti quantitatem involucri candidi interram ad caput lecti reliquit, ut infirmus proinde suis prospicere necessitatibus posset: *Sic dicitur Agelæus nihil esse gloriosius, quam se infirmum apud bonos viros deponere.* Quibus Archelai aulicus in publico convivio autem uade bibeatur craterem dono sibi ab Archelao dati poposcit. Cumque Archelai autem donum illud minime promeritum esse retuleret, eundem petiit donum denegando mortificari voluit, ne tamen & ipse mortificatus per objectum sibi denegatæ gratiæ opprobrium, eundem craterem per unum ex Epheciis Euripidi dono datum transfuderet. Alexander vero verus contumeliam sibi irrogatam esse censebat, quando comparens coram illo submissam nullam ab eo gratiam postulat, unde dicitur solutus erat: *Quid est quod nihil peti?* Pariter de Adriano legitur eum ad concedendam gratiâ ad eò fuisse inclinatum, ut eisdem eum sponte exhiberet: *Amicos non petentes laqueum dedit, & petentibus nihil negavit.* E contra vero Antigonus Rex magnam regni sui nominis injuriam intulit, actumque Magnatis nomine indignum commisit, quando Thersillo unam tantum dracham ab eo poscenti, eandem negavit, dicens: *Non esse munus regium.* Cui cum repulset Thersillus: *Talentum igitur da, hoc responsum retulit: Talentum suum supercedere statum.* Et tunc duplici hoc responso vacillans a se demisit. Nullis verbis sufficienter explicari potest, quantam Deus Opt. Max. ad præstandas nobis gratias & beneficia exhibenda inclinationem habeat; tanta enim hæc est, ut ea non præstare petentibus non possit, ut scribit Clemens Alexandrinus: *Quia cum se benevolus, si cessaret unquam benefacere, Deus quidem cessabat esse, quod nefas est dicere.* Verumtamen sicut Helio galo decretum erat, ut quisquis aliqua in Imperio Romano ambiret officia, nisi non nisi aulicorum suorum interventu & favore impetrare posset, ita quoque Deus vult, ut ad obtinendas à benignitate sua necessarias gratias, Beatissimam Mariam Virginem tanquam unicum adhibeamus Mediatricem, utpote quam omnium divinarum gratiarum confuetudinis dispensatricem, per cujus manus omnes divinaræ gratiæ nobis communicandæ petuntur.

Plus in Alex. fol. 265.

Felix Astol. in offic. historiæ lib. 2. c. 9.

D Hier. 2. 6. lib. 3. in Epist. ad Galat. c. 6.

Lamprid. Pont. de Princ.

Idem c. 10. de liberal.

Handwritten notes in the left margin, including 'Dicitur in preliis' and 'XVI'.

Id quod in hodiernae festivitatis historia manifeste videtur : *Exurgens Maria abiit in montana cum festinatione in civitatem Iuda.* Mox enim ut Maria in domum Zachariae ingressa, non vetid ante, Elisabeth repleta est Spiritu sancto, Joannes Baptista autem in materno sanctificatus est utero: Unde Origenes: *Non autem repletus fuerat Spiritu, donec assisteret Maria, quae Christum gerebat in utero.* Jacobus de Valentia ait: *Illud vox salutationis fuit quoddam instrumentum & vehiculum per quod Christus ex utero matris emisit spiritum sanctificationis in Joannem Baptistam: quae quidem sanctificatio mundavit eum ab originali, & confirmavit ipsum in gratia & acceleravit in eum usum liberi arbitrii, ut cognosceret Dominum suum.* Volens per hoc demonstrare, quod Deus utpote Magnorum omnium Maximus, omnes nobis gratias exhibere promptissime velit, ita ut cunctae per manus transeant Mariae. Cum igitur in hoc sermone de gratiis dicitur sim, & in gratiam B. V. Mariae omnes nobis gratiae praestentur, ideo vos omnes obtestor, ut in gratiam Virginis Mariae devotae & attentae auscultationis & silentii vestri gratiam mihi praestare non gravemini.

2. *Exurgens Maria abiit in montana &c.* Inter alios eximios & mysticos titulos qui Mariae Virgini à Sanctis Patribus attribuntur, unus est quo Mediatrix nostra dicitur. Hoc nomine appellatur à S. Epiphanio *Mediatrix nostra*, à S. Bernardo & S. Anselmo *Mediatrix & Reconciliatrix*, à S. Ephrem *Dei & hominum Mediatrix*, à B. Laurentio Justiniano *Mediatrix salutis*; Et tandem à S. Bernardino *Mediatrix mundi* intitulatur. Eoque nomine fortè ideo insignitur, quia sicut medium extrema unit, ita in ejus purissimo utero facta est unio illa inter omnes alias maximè stupenda, quae hypostatica communiter dicitur, per quam vilissimum humanitatis nostrae plumbum, perfectissimo Divinitatis auro unitur, quando *Verbum caro factum est.* Licet multae quoque aliae rationes sint, ob quas tanquam Mediatrix honorificè salutat. Veruntamen ex Angelici Doctoris doctrina illuminatus dicere a sum: illam ideo vocari Mediatrix, quia omnes gratias quas desiderare possumus, nos à Deo facit impetrare: si quidem *Ad officium Mediatoris pertinet, interpellare ad unam eorum inter quos est mediator pro altero.* Illudque quod est unius solius inter multos dividere, id est, gratias quae Dei sunt, hominibus conferre, prouti nos de Christo tanquam

homine supra nominatus Doctor edocet, dicens: *Officium Mediatoris est, ea quae unius sunt deferre ad alterum. q. d. Dona Dei hominibus exhibendo.* Unde inter alias rationes cur Maria mediatrix dicenda sit, una est, ut suo interveatu efficiat, ut totum id à Deo impetrare possimus, quod necessitates nostrae fuaerint postulare. Nulla est gratia quam sua mediatione & facinoris sui interpositione non possimus obtinere. Et in hoc sensu Richardus à S. Victore scripsit: *Inter Divina atque humana media & mediatrix est Maria, Quia bona plurima nobis impetrat & largitur,* inquit Egidius Columna. Quam veritatem varia Scripturae loca adducenda planius attestabuntur.

3. Ecclesiam corpus quoddam mysticum esse certissimum est: *Tota Ecclesia dicitur una corpus mysticum per similitudinem ad naturale corpus hominis, quod secundum diversa membra habet diversos actus,* inquit Doctor Angelicus. Caput hujus corporis Christus est, ut S. Paulus docet scribens ad Ephesios: *Ipsam dedit caput super omnem Ecclesiam:* Oculi qui ad aliorum membrorum custodiam vigilare sunt Praelati, Genae rubicundae Martyres sunt, qui pro fide sanguinem suum fuderunt. Aures sunt Fideles Dei verbum auscultantes. Dentes candidi virgines. Manus sunt Religiosi qui ligant & solvunt Peccatores. Pedes totum corpus sustentantes sunt Apostoli, Lingua Praedicator & Prophetarum, & sic de aliis membris discurrendo deinceps. Veruntamen collum corporis istius est B. V. M. prout voluit Bernardinus de Senis, Bernardus & Hieron. Unde Spiritus S. in factis Cantibus cum Ecclesia loquens dicit: *Collum tuum sicut monilia; sicut turris David, sicut turris eburnea.* Et quidem in hac similitudine ex una parte considero, quam proportionem virgo cum collo habeat: Ex altera vero parte quod haec similitudo non adducatur *gratiis*, sed cum fundamento in re per similitudinem ad naturale corpus hominis. Cum itaque constet quod similitudo sit relatio quaedam equiparantiae & in convenientia formae consistat, vix scirem, quanam inter collum humanum & gloriosam virginem convenientia inveniri possit. Collum enim susceat caput, velut Atlas mundum, Christus autem sustinetur à V. Maria, imo potius omnino contrarium sit. Forte in hoc similitudo consistit, quod sicut nulla pars corporis adeo est vicina capiti, sicut collum: ita quoque nulla creatura adeo vicina sit Christo, uti Maria? Huic equidem resolutioni, nihil habeo quod opponam.

Richardus de S. Victore. c. 39. in Cant.

D. Th. 2. p. 2. 8. a. 1.

Ad Epist. 2.

D. Bern. Senens. D. Bern. D. Hier. Cant. 1. 9. 4. 4. 7. 4. D. Th. 1. p. 9. 5. ar. 3. f. 55.

Veruntamen ad præfens propositum convenientius dici posse existimo, similitudinem inter collum & Mariam in hoc consistere, quod sicut membra corporis humani, ut in vita sustententur, opus habent, ut à capite suam recipiant influentiam, hanc autem habere non possint, nisi transeat per collum. Unde videmus, quod detruncato collo omnia emoriantur corporis membra; ita quoque cum Ecclesia corpus sit, ejus autem caput sit Christus, Maria collum, nosque membra ejus, consequenter dicendum erit, nos à capite, quod Christus, influentias gratiarum non posse recipere, nisi per Mariam illæ tanquam per collum transeant; unde Bernardus: *Sicut per collum vitales spiritus à capite descendunt in corpus sic per virginem à capite Christo vitales gratia in ejus corpus mysticum transfunduntur*. Et S. Hieronymus: *In Christo fuit plenitudo gratia, sicut in capite influente, in Maria vero sicut in collo transfundente*.

D. Bern.
Io. de Cat.
40. 3. l. 14.
hom. 17.

4. Id quod mihi in sacra Genesi in figura præsentari videtur in casto Josepho Jacobi Patriarchæ filio. Hic candidus Hermimus; quod in domo Domini sui valde voluerit esse fidelis, zelumque honoris Dei ob oculos continuo positum habuerit, ab uxore Putipharis iniquissimam persecutionem sustinere debuit, siquidem miserum hunc juvenem tanquam temerarium, & omnis herilis reverentiæ & respectus oblitum calumniando eoque miseriarum redegit, ut à Potiphare detrusus fuerit in carcerem. In hunc autem eundem carcerem duo Pharaonis ministri, quorum *Alter pincernis præerat, alter pistoribus*, ob inadvertenter commissos aliquos licet leviusculos defectus, ex præcepto regio conjecti fuerant. Qui diluculo quodam evigilantes, præter omnem modum conturbati erant. Quod Joseph videns, animæque turbationem ex carceris squalore ortum fuisse existimans, eosdem pro viribus consolatus est & animavit. Qui tandem mæstitiam suam non ex carceris infortunio, sed ex somnio quodam, quod utrique acciderat obortam esse dixerunt, eamque inde vel maxime augeri, quod cum cupidi sint cognoscendi, quamnam sit somnii interpretatio, neminem tamen invenire possunt, qui in hac parte illis prælo esse possit: *Somnium vidimus, & non est qui interprete- tur nobis*. Tunc Joseph compassionem motus, somnium utriusque sibi recenseri petiit, eos de interpretatione fideli securos esse jubens: *Referte mihi quod videritis*. Primus itaque somnium suum sequenti tenore recensere cepit: *Vitem quandam mihi conspicerem videbar, tres à se propagines pro-*

Gen. 40.

ib. v. 8.

germinantem, è quibus botri magi & pulchri penduli erant, è quibus unum dextera exprimens, craterem inde vino replectum videbar mihi Pharaoni ad bibendum propinare. Cui Joseph mox applaudendo respondit: *O te felicem, cui ex contrariato mihi somnio tuo felicissimam nova augurari possum; Neque enim dubites, frater mi, à carcere protinus liber eris, & que in officium & statum pristinum indilate te restitutum latet videbis*. Non enim tres adhuc dies labentur, per tres vites propagines significati, quin Rex tibi jam dictam præstiturus erit gratiam. Aptius tibi somnium prognosticandam tibi desideratam libertatem, evenire nequaquam potuisset: *Post tres dies reddabitur Pharaoni ministerii tui, & restituet tui gradum pristinum*. Miram igitur Pincerna caput ex juvenis hujus interpretatione consolationem accepit. Porro alter non minus felicem somnii sui interpretationem sive augurium sperans, sui quoque somnium enarrare cepit: *Et ego vidi somnium, videbar enim mihi super caput meum habere tres cophinos farina refertos, dumque illos in capite portarem, in eo qui aliis omnibus supereminerebat, vidi descendentes volucres eisdem insidentes, & ex panibus comedentes: In uno canistro quod erat excelsus, portari meam habebam omnes cibos, qui sunt arte pistoria, neque comedere ex eo. Quo somnio audito, mox Joseph subjunxit: *Displicet mihi tuum istud somnium, neque enim quod in eo later sinistram prognosticum tibi libenter prænuntio, cogor enim tibi mortem brevi imminentem exinde tibi predicere, intra triduum enim per tria canistra significatum morte morieris; ac proinde Deo te recommends, tuumque pectus patientiæ dyopeo communias, ac demum me de tristitia tibi annuntiatum nuntio excusatum habebas; nolo te hoc tuum grande infortunium celare, ut vel sic jaculum prævisum minus laedere possit: Tria canistra tres adhuc dies sunt, post quas auferret Pharaon caput tuum, ac suspendent te in cruce*. Dicit hic mihi aliquis, cur hic mortis sententia est adjudicatus, alter veto gratiam Regis pristinam recuperavit? Si Rex Pharaon in pane ad mortem suam allato pilum invenit: traditio Hebræorum est, quod idem Pharaon craterem ori adinveniens, ut biberet, muscam in vino mortuam in craterem invenerit: Et licet tam pilus in pane, quam musca in vino nauseam provocet, mea tamen opinione nemo est qui non magis nauseam muscam mortuam in potu, quam pilum in pane, atque ideo si alteruter ex hisce ministris regis totum*

mortis dicendus erat, is pincerna potius quā magister piscorum fuisset. Quia igitur ratione hic fit omnino contrarium, cur unus salvetur ad vitam, alter vero condemnatur ad mortem? Unus restituitur in gradum pristinum, alter vero suspensus est in Cruce. Modernus quidam disparitatis hujus rationem inquit, dicens: Cum utriusq; sine discrimine referatur peccatum, inquiramus, cur alter periculo exemptus, alter vero supplicio infami punitus? Tota diversitatis ratio in habiti somni inæqualitate consistit. Unus enim in sua phantasia representantur canistra farina repleta capiti imposita; pessimum omen: alterius vero phantasmati vitis quædam apparet botris onusta. O quam fortunatum est hoc prognosticum! En se mihi offert ratio; alterum videlicet vitem in somnio spectasse, alterum non vidisse. Ergone possibile est, quod ex vite quadam somniata infallibiliter sequatur gratia liberationis respectu Pincernæ? S. Hieronimus dicit, quod vitis expressa quædam sit figura Mariæ: *Vitis uvarum ferax, valde florens, intacta, incalcata, & munda, conformiter illi quod Ecclesiasticus dicit: Ego quasi vitis fructificavi.* Vult igitur Spiritus S. demonstrare, quod sicut vitis somniata pincernæ gratiosum fuit prognosticum, ita mystica vitis Maria sit Mediatrix nostra, ad impetrandas illas à Deo gratias, quas postulamus: *Esten vitis, Maria sacratissima anima, ubi ergo virginis umbra, vera fuit salutis tutela.* Ecce tibi gratiam concessam illi Maria nulum symbolum, certissimum fuit tormentum.

S. Methodius Serenissimæ Cælorum Regi-næ devotissimus, excessiva quadam devotione exstimulatus, eandem salutem terminis quibusdam, qui bene considerati non immerito videntur limites & rigorem Sacræ Theologiæ excedere, Audite illos prius, neque enim dubito, quin tunc à mea opinione non procul abibitis. Hæc igitur ejus sunt verba: *Euge euge mater Dei, omnes namq; Deo debitores cum sumus, tibi ipse est debitor.* Quid audio! Deus debitor est creaturæ! & Maria creditrix est sui Creatoris! Quomodo esse potest? Creditor habet jus supra debitorem. Nemo autem jus vel auctoritatem aliquam super Deum habere potest, nulla enim invenit major auctoritas potest, quam sit illa quæ Deo propria est.

Et S. Th. docet, quod *Nunquam Pater debitor filii efficitur, multo minus homo potest Dominum sibi constituere debitorem.* Videamus autem an mentem S. Methodii penetrare valeamus. Certum est igitur in primis, quod Maria in verbis incarnatione, totam suam humanitatem Deo dede-

rit: *Tu enim admirabilem incarnationem, quam aliquando non habuit, Deo mutuo dedisti, scribit idemmet.* Bene itaque dicit, quod Deus ei factus sit debitor. Ut autem se ab hujus debiti obligatione liberaret, opus quidem fuisset, ut Deus Mariæ suam dedisset Divinitatem, utpote quæ ipsi humanitatem suam mutuo dederat: Hoc autem erat impossibile, eo quod implicet contradictionem. Quid igitur Deus faciet, ut inæqualitatem hæc ædæquet, & debitum istud liquidare valeat? videamus an id ipsum S. Paulus nobis explicare velit, quando ad Corinth. scribens, ait: *Oportet hæreses esse.* Non video sane cur hæreses mundo necessariæ esse dicantur, cum nulla earum urgeat necessitas, neq; simpliciter, neq; secundum quid. Quod si dixisset: *oportet fidem esse,* jam utique propositio ejus applausum mereretur & reverentiam. Multi voluit Apostolum propositionem hanc de Collyridianorum hæresi intellexisse, qui teste S. Epiph. in tam excessiva veneratione B. V. M. habebant, ut illam *adoratione latræ* tanquam verum Deum adorarent: *Collyridiani Mariam pro Deo colebant.* De hac hæresi Apostolum locutum esse credunt, quando dixit: *Oportet hæreses esse.* Quam porro hæresin, cum Deus tanquam divinitati suæ valde præjudiciosam extirpare potuisset, libere permittebat: Quasi Deus debito suo erga matrem suam contracto, Divinitatem ei efficienter vel formaliter dando satisfacere non valeat. Visus sit eandem Divinitatem B. Virgini 79. certo quodam modo *permissivè* concedere. Verum enim vero licet Deus B. Virgini Divinitatem suam quodam modo *permissivè* indulserit, dissimulando & non impediendo Collyridianos B. Virginem tanquam Deum colentes & adorantes, per hoc tamen debito suo non videtur satisfecisse adæquatè saltem quoad modum, nam Maria humanitatem suam Deo dedit *formaliter & efficienter*, non vero *permissivè* tantum. Et consequenter debitum suum minime liquidasse videtur, *saltem quantum ad modum.* Quid igitur faciet, ut debitum istud adæquet? Deus se habuit ad instar nobilis alicujus, qui debito aliquo mille scutorum obnoxius est, qui cum non habeat promptam & paratam pecuniâ ad satisfaciendum, dat æquivalens, id est, vas aliquod argenteum, catenâ sive monile aureum, gemmas, margaritas, aliâq; quæ vis pretiosa, quibuscum debitum exsolvit: Ita enim Deus quoque fecisse videtur, cum enim debito suo per aurum Divinitatis satisfacere non possit, siquidem Creatura illius incapax existit, hinc in vicem illius B. Virgini donat

nat gemmas & monilia, id est, gratias & favores maximos, non solum pro seipso, verum ut etiam aliis easdem pro suo beneplacito dispensare possit; ut scilicet easdem ex aurifodina Divinitatis accipiat, easque tanquam Mediatrix distribuat. Quod si enim Poëta sixerunt; Jovem Amaltheæ nutrice suæ pro portento sibi lacte consignasse cornu copiam; ut illum pro suo arbitrio diffunderet: cur non dicamus Deum concessisse Mariæ Cornu copiam gratiarum, ut illas pro suo libitu dispenseret, cum ab illa non tantum velut à nutrice lacte sit pastus, verum etiam carnem ab ea acceperit & purissimum ejus sanguinem in instanti sacrosanctæ suæ incarnationis. Merito igitur nunc S. Methodius dicat: *Euge Maria Virgo, qua semper Deū debitor es habes.* Unde duo SS. Bernardus & Bernardinus de Senis ajunt: *Non timeo dicere, quod in omnium gratiarum influxus quandam jurisdictionem habuerit hæc virgo, de cuius usuro tanquam de quodam Oceano Divinitatis rivis, & flumina emanabunt omnium gratiarum.*

6. Ex hæcenus dictis igitur scimus, quod Deus ad liquidandum prædictum debitum, videtur nec voluisse aut potuisse hominibus gratias aliquas præstare, quæ per manus Mariæ matris suæ non transirent. Veruntamen pro solidiori illius doctrinæ intelligentia non nihil prolixius hæc de re discutamus. Etenim Deum justum non esse nec possum nec debeo affirmare. Deum autem justissimum esse, non solum credo, verum in super adeo id pro competo habeo, ut pro illa veritate sanguinem fundere vitamque profigere minime dubitarem. *Iustus quidem es tu Domine Deus iudex iustus. Iustitia plena est dextera tua. Iustitia ejus manet in seculum seculi,* inquit variis in locis S. Scriptura. At vero si Deus justus est, imo ipsamet Iustitia in abstracto, cur igitur peccatum homini dimisit, non vero illud Angelo condonavit? Quod si Angelus rebellis per superbiam peccavit: *Super solum Dei exaltabo solum meum, & similis ero altissimo.* Per eandem quoque superbiam peccavit & homo: *Eritis sicut Dei scientes bonum & malum.* Imo saltem extensus hominis peccatum majus & gravius fuit, & fuit infinitum, non solum respectu personæ offensæ, quæ fuit Deus, sed etiam in se *hinc at hec* extensus, nam si infiniti homines in hunc mundum nascerentur, nisi Deus per speciale privilegium impediret, omnes culpa originali contaminati nascerentur; unde non immerito lamentari possumus dicendo: *Patres nostri manduca verunt urvã acerbam, & dentes filiorum obstupescunt.* Ad hæc si decretum erat, ut alterutra naturarum Angelica

nimirum vel humana petiret, alia verò salvaretur, congruentius videbatur, ut salvaretur Angelica, utpote incomparabiliter dignior humana. Variæ ad hoc adferuntur Theologorum responsiones: Inter quos Agidius Columanus dicit: *Quia homo peccavit per alium, congruum fuit, ut per alium restauraretur, & ideo lapsus hominis fuit reparabilis; Diabolus vero, qui non peccavit per alium, sed per se, ideo lapsus ejus fuit irreparabilis.* Alii causam voluntati adscribunt, dicendo quod *Angelus inflexibiliter adhaeret malo, quod homo non facit, quia post peccatum commisitum pœnit, vel saltem pœnitere potest, si velit.* Verum enim vero prætereamus rationes Theologorum, & pro clariori gravi hujuscæ difficultatis intelligentia ad morales propius accedamus.

7. Pulcherrimam Aulus Gellius enarrat historiam, dicit enim, quod Prothogenes pictor illa famosissimum picturam quandam delineavit, ad cuius pulchritudinem dignè celebrandam, hoc sufficit dicere, quod ad eam perficiendam solidos septem impendit annos, eaque Rhodis servabatur. Rex Demetrius picturæ illius habenda cupidus, omnem pecuniam pro illa habenda esse pollicitus, nec tamen obtinere illam potuit. Tandem cum ingenti exercitu sese movens Insulam illam obfedit, quam cum inerpugnabilem esse competisset, flamma & igne conflagrare decreverat, & porro fecisset, nisi pulcherrimam hæc picturam flammis & igni in prædâ futuram esse veritus, factæ resolutionis eum pœnitisset. Unde liquet, Insulam illam ob solum hujus imaginis respectum à tali incendio liberatam fuisse. *Malo Civitatem illam inexpugnabilem relinquere,* inquit Demetrius, *quam illud exitium & prætersum opus destruere.* Sic quoque Assuerus Rex, in gratiam Reginæ Helthæ, quæ Hebræa erat, omnibus aliis Hebræis vitam dono concessit. Eisdem quoque ratione Deus homini peccatum dimisit, non verò Angelo, idque in gratiam Mariæ, utpote quæ de eadem stirpe erat aut esse debebat. Et in Adam lumbis virtualiter continebatur. *Quia hæc benedicta puella erat in lumbis Adæ per supernam rationem,* inquit Bernardinus Senensis.

8. Veritas isthæc in Exodo expresse narrabitur. Miserabiles enim Israelitæ sub tyrannica protervi Pharaonis crudelitate angustabantur. Cum ecce Deus miseris & ærurnis illorum compassus, supra montem Horeb in flamma quadam valde luculenta appareret, eique libere significat, se nec posse nec velle Tyranis illius iniquitatem, & desolatæ gentis illius calamitatem

D. Bern.
Senens.
serm. de
Nativ.
M.V. &
D. Bern.

1/a. 14.

Jerem. 27.
29.

miserias amplius deinceps sustinere; ac proinde velle se ut Moyses ad hoc se disponat, ut in liberanda gente illa eius opera uti possit. Audite ipsissima Dei verba: *Vidi afflictionem populi mei in Aegypto. Siste paulisper o Domine Deus, si ita dignaris. Tu gentem illam populum tuum vocas? Bique adeo singularem gratiam, qualis est eius ab hisce ætumnis liberatio, præstare decrevisisti? Nunquid tu infinita es Sapientia præditus? Igitur etiam sine ullo errore omnes eventus circa hanc gentem futuros quantumvis occultos & reconditos perfectè cognoscis. Nunquid igitur perspectum tibi est, quod hic populus, quem tanto cum affectu tuum esse dicis, quemque in libertatem omnimodam statuisse asserere, tandem aliquando tantorum beneficiorum immemor, hanc gentem paternam ei exhibitam benevolentiam, enormi quadam ingratitude sit recompensaturus? Nunquid nosti, quod cum te offendere nequeat manu, lingua sua te graviter sit offensurus? quod dorsum tibi vertens, adoraturus sit vitulum? Et hunc tu populum tuum appellare non dubitas, & tanquam gentem tibi gratissimam liberare decrevisisti? quo sine gratiis afficis & honoras, qui atrociam merentur supplicia. Præmiis afficiendi sunt qui te adorant, qui autem per Idololatriam à te deficient, puniendi. Non ego solus hoc tuum consilium vehementer admittor, sed plures alii mecum. Cur Hebraum populum *lutea servitutis sordibus squalidum & dura cervice rebellem*, atque *barbara idololatria pronum, Deus populum suum appellat*. Cum tamen fuerit populus beneficiorum immemor, qui etiam ab ipso met Deo vocatur *Populus dura cervicis*. Verum cuiusmodi Deus inter hæc omnia obligationes illas prævidebat, quas cum Maria matre sua contrahitur erat, ideoque priusquam illas contraheret, anticipando iisdem per gratias hominibus ex Hebræa stirpe sua natis præstandas satisfacere voluit, vocando illos populum suum, eosdemque particulari quadam affectione amando & ab Aegypti angustiis illos liberando. Deus itaque huic tametsi *dura cervicis* populo, in gratiam Mariæ nondum in hunc mundum natæ, adeo se favorabilem, gratiosum & beneficium exhibere voluit. Ita Petr. Galatia. *Tam ingens atq; immensus fuit ab æterno Dei in matrem Messia amor, ut propter eam Israeliticum populum sibi peculiaritè fecerit, eo quod ex ipso proditura esset.**

9. Gabriel Archangelus felicissima nova Incarnationis Verbi B. Virginis annuntiaturus, à Deo velut legatus cælestis ad eandem virginem amandatus fuit, dumque in tetrano illo Paradiso,

in quo Maria morabatur, advenisset, cum summa reverentia hanc salutationem ex parte Omnipotentis Dei eidem detulit: *Ave gratia plena. Luc. 2. 28.*

Optarem equidem scire, cur cælestis Paronymus inter multos terminos salutationem significantes, nimirum: *Vale, salve, Eja, Euge, & similes*, hunc particularem *Ave* elegerit: siquidem eligere est discernere unum præ alio cum consilio, quod est actus pertinet ad intellectum, voluntas autem elegit id quod in quo reperitur ratio majoris boni, sive apparentis, sive veri. Cum igitur Angelus satis superque cognoverit, quod omnia supradicta nomina, sive termini synonymi sunt, & Salutationem æque repræsentent, cur potius elegit *Ave*? Quænam major ratio boni in hoc quam in aliis terminis reperitur? Salmeron respondet, quod *Ave* derivetur à verbo *Aveo*, quod desiderare significat. Et ita idem est dicere *Ave*, ac dicere *desidera*, quasi dixisset: *Ave Beata Virgo seu desiderata, quia quodcumque avebis, & supra quam avebis obtinebis.* Vel cum Clemente Alexandriano, *Cogita & faciam.* Agidius Columna, inquit, quod *Ave*, idem dicat, quod *sine va*, id est, sine miseriis culpæ, & sine ulla imperfectione: *Dicit primo illam salutando Ave id est, sine va, sine culpa, & absque omni imperfectione.* At verò Græcus observat, quod hæc vox *Ave*, contraria sit voci *Eva*: *Contra vocem prius editam mulieri, dirigitur nunc sermo ad virginem; Eva nihil aliud significat, quam omnes miseriæ originem, & Adam idipsum prævidens, vocavit nomen uxoris sui Heva. Angelus autem virginem salutans dicens: Ave, id est, tu es contraria Eva, siquidem ætumnæ ab Eva profecta, per tuæ gratiæ thesaurus denuo resarciuntur. Bene invertit in salutatione Maria nomen Eva, ad declarandum, quod sicut illa malorum nostrorum fuit origo, sic contra Maria omnium bonorum futura esset principium.* Verum enim vero S. Epiphanius ad magis particularia descendit: *Eva facta est mortis causa hominibus, per eam enim ingressa est mors in mundum; Maria verò causa vitæ, per quam genita est nobis vita, & per hanc Filius Dei accessit in mundum, & ubi redundavit peccatum, ibi superabundavit gratia, & qui per mulierem nobis vitæ factus est, mortem ex muliere induclam excluderet.*

10. Postquæ Lazarus mortuus esset, Christus eum per miraculū resuscitaturus in Bethaniâ se contulit. Martha autè de eius adventu certior facta, ei obviâ processit, & lachrymantibus oculis lugubre illud nuntiū, scilicet fratrem suum mortuū esse, ei retulit, cum quæ rogavit, ut pro eius resurrectione

Alphons.
Salmer.
2. 3. ar. 5.

Clem.
Alex. 7.
strom. c. 6.
Agid.
Col. in
sal. Ang.
Græcus
in Car.
D. Th. in
c. 1. Lev.

D. Epiph.
contra
hæreses.

10. 2. 22. impetranda suas ad cælū preces dirigeret: Scio quia quacunq; poposceris à Deo, dabit tibi Deus. Dominus igitur pietate cōmōus, eā consolatus est, jubendo ut ne dubiter, sed bono animo sit, firmiterq; se sibi persuadeat, futurum esse, ut Lazarus frater ejus ad vitam resuscitetur: *Surget Frater tuus.* Creditq; Dionys. Carthus. quod Christus post aliquot hujusce propositi discursus absolutos, Marthæ præcepit, ut domū ingrediens sororē vocaret, dicens: *Vade voca Mariā,*

quodq; proinde Joannes Evangelista scribat: *Abūt & vocavit Mariā sororē suā silentio, dicens: Magister adest & vocat te.* Unde facile conjicitur, inquit Dionysius: *Quod Jesus fecit eam vocari, quamvis Joannes gratia brevitatis non scripserit, sed his verbis intelligi debet, unde Maria Marthæ monitum, & Magistri sui voluntatē inaudiens, subito omnibus qui eam consolabantur relicta, domo egrediens, Salvatori obviam processit, interq; profunda cordis suspiria, fuescētā extincti fratris nuntia retulit, dicens: Dominus, si fuisset hic, frater meus non fuisset mortuus.* Tunc Filius Dei circumstantes de loco sepulture Lazari interrogavit, seque ad patrandum resuscitationis Lazari miraculum accinxit. *Vbi posuistis eum?* Cumq; ad sepulchrum venisset, Lazarum mox à morte ad vitam revocavit: *Lazare veni foras, & statim prodiit, qui fuerat mortuus.* Ecce Lazarum miraculosè resuscitatū. Qua in re duas præcipue difficultates particulares observo. Prima est, cur curaverit advocari Mariam? Secunda quare Lazarum resuscitavit non ad instantiā Marthæ, sed ad preces Mariæ? Huic enim soli spem dedit: *Resurget frater tuus.* Huic effective gratiam præstitit, & in ejusdem gratiam eum resuscitavit. Hæc duæ difficultates combinationem mutuā habent, adeo ut una dependeat ab altera, ideoq; una eademq; resolutione expediuntur. Filius igitur Dei ut obligationi sibi à Mariā in Incarnatione impositæ responderet, libenter quidem resuscitationis Lazari miraculum in gratiam Mariæ matris suæ patrallet, sed in eodem loco præfens non erat. Quid igitur faciet Dominus: Marthæ dixit: *Vade voca Mariam,* q. d. Cum miraculum à me postulatum in gratiam matris meæ absentis facere non possim, ad minus illud præstabo in gratiam tuæ sororis, cum enim hæc Mariæ nomine sit insignita, Lazarum in obsequiū Mariæ V. matris meæ resuscitare videbor: *Veniat Maria* inquit S. Petrus Chrysologus, *Veniat materni nominis bajula, quia sine Maria neque mors potest fugari, neque vita reparari.*

Ser. 64. f. 223.

11. Christus Redemptor noster in aspero Crucis ligno suspensus, veluti profundissimo eoidam mari tormentorū immerfus erat: cum ecce Hebræi palā protestabatur, paratos se esse, ut credant ipsum verū Dei filiū esse, dummodo solutus a Crucis ligno ma-

nibus & pedibus de cruce descenderet: *Christus Rex Israel descendat nunc de cruce, ut videamus & credamus.* O mi Salvador, meliorem ad cunctos fructus simul & semel convertēdos nancisci minime poteris occasione, quam sit præfens, quare cum hoc illud à te miraculū expectent, ne patiaris illos obfiderio frustrari; cū enim hoc sine tota alia miranda patiāris, videretur mihi in præfenti quoc; præstādo minime te invirum esse debere, idq; tanto magis cum etiā id ipsum in teā redondaturū sit omnino, ut te tot tantiq; pœnis subducere cum bona gratia possis. Jam satis clare te Filiū Dei esse declarasti: Dixit enim, *Quia Filius Dei sum,* atq; ideo si hæc satisfactionē præfiteris, convicti peccator erunt, ut Dei filium esse publice conclamabunt. Vade igitur miror, te ad hoc præstandū invitū esse. Verū quid est, quod nō mereantur à te obtinere quod postulant, veruntamē propter animas illas lucrandas, & ad veritatem confirmandā, nec non propter multas congruentias, videtur mihi te miraculū istud & petuisse & debuisse perficere. Sacri Scriptores multam hanc re exponendā adferunt rationes, quas breviter causa petrafero, quarū una est Hebræorum ignorantia, qui nesciebant quid peterent, ac proinde nihil obtinuerunt. Hujus Hebræorū ignorantia per se magis notitiam habebimus ex alio quodam Scripturæ loco quem Christus proposuit, & S. Marthæus inter Evangelii sui annales recitit.

11. Obscuræ noctis tempus erat, quando quædam virgines, nuptias magna cum solemnitate celebratas adituræ ad domū sponsi se receperunt. Ad fores autē domus cū parvenissent, cōfestim pulsant, sponsumq; è fenestra prospicientē rogant ut aperiat, illaque ad festiva domus suæ gaudia introducat: *Dominus, Domine, aperi nobis.* Sponsus autē illas latè contemnit, se dimittit, dicens: *Nescio vos.* Foribusq; domus clausis ab eis discedit. Quomobiē miseris hæc virginibus talis irrogatur contumelia? Quomā cōmiserant imperfectionē aut in quo deliquerunt. Sacra Scriptura nullū aliū in iis defectū depræhendit, præterquā quod stultæ fuerint. *Quin, autē ex eis erant stultæ.* Et quidē si ita est, facendum est, sponsum illud haud immerito repulisse, nam Rulos, colq; multos domi suæ habere valde est molestū. Veruntamē estne possibile, quod omnes hæc virgines stultæ fuerint? nec sit ex omnibus quinq; vel unica, quæ aliquid sapientie gradu sit prædita? Necessū est igitur quod omnes inter se ad stulticiā aliquā committendā conspirarint. Vere stultæ sunt, talis enim ecclesiæ est, quifquis in ordine ad finē aliquē cōsequendam, media non eligit proportionata tali fini: verūsumum etenim est axioma illud: *qui vult efficiatur stultus.*

com latronis posita, Filium pro latrone deprecabatur.

15. Maxima quam à Deo impetrare possumus gratia est, quod postquam propter culpam nostrarum gravitatem juste iratus est, nobis de novo clementissime placari & in gratiam suam nos recipere dignetur. Hæc etenim est gratia impetrata difficillima, veruntamen per intercessionem Virginis Mariæ, secuti esse possumus, Deum hanc gratiam nobis nequaquam negaturum esse. Non credo quod Deus unquam adeo in ira sua excanduerit, quantum semel apud S. Prophetam Isaiam cap. 10. excanduisse legitur. Hic enim Deum introducit minas terribilissimas adversus illos superiores detonantem, qui condunt leges iniquas, qui Justitiam subvertunt, & opprimunt pauperes, viduas quoque & miseris pupillos in perditionem totalem redigunt: *Va qui condunt leges iniquas, & scribentes in justitiam scripserunt, ut opprimerent in judicio pauperes, & vim facerent causa humilium populi mei, ut essent vidua præde eorum, & pupillos diriperent.* Porro fulmina suppliciorum, quæ Deus comminatur talibus, innumera sunt & incredibilia, nec invenire poterunt, ad quem pro auxilio & subsidio, sui que liberatione recurrere poterunt. Decrevit adversum illos armare Regem Assur, qui crudelissimam inter illos stragem faciat, ut ab exercitibus ejus conculerentur sicut lutum platearum: *Va Assur virga furoris mei, & baculus ipse est; in manu eorum indignatio mea. Ad gentem fallacem mittam eum, & contra populum furoris mei mandabo illi ut auferat spolia, & diripiat prædam, & ponat illum in conculationem quasi lutum platearum.* Totum capitulum istud vos, o Auditores, legite & vix verbum aliquod invenietis à primo ad ultimum usque, quod peculiariter non comminetur tormenta & supplicia, ultroque ferebimini minas longe acerbiores esse, quam ego vobis representare poterim. Et tamen nullam in tota Scriptura sacra invenio minarum istarum executionem, adeo ut furor divinus mitigatus, temperataque ejus severitas esse videatur. Unde autem id provenire existimatis? Forte exinde, quod Deo visum fuerit minarum suarum rigorem fuisse nimis excessivum? vel transgressores aliquem præstiterunt humiliationis actum? Rupertus Abbas Tuitriensis id in gratiam Mariæ factum esse existimat, de qua Propheta in capite sequenti, id est, undecimo loquitur dicens: *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet.* Unde videtur, quod ad eum modum quo apparente die nox terminatur, & nascente sole evanescat

tenebræ, ita apparente aliqua Mariæ figura, divinæ justitiæ indignationes, minæ, supplicia & poenæ dispareant. *Virgo Dei genitrix virga est de radice Jesse filius ejus,* inquit B. Bernardus. Unde Rupertus Tuitriensis: *Virgam de radice Jesse sanctam dicitur Mariam Virginem intelligimus. Et quam patet in christa oppositio, supra ostendebatur ille spiritus in Assur, virga furoris Domini, & in manu eius baculus indignationis ejus.* At vero cur hæc flagella non consequuntur eos, qui se per totas confessiones omnis imaginabilis poenæ reos effecerunt? An non audistis jam causam assignatam? *Ecce autem virga gratia;* factum enim hoc est in gratiam virgæ nascentis de radice Jesse, quæ est sanctissima Dei Genitrix Maria.

16. Pro hujus primæ partis clausula ad speculationem quandam mentem nostram erigamus, non minus difficilem, quam attentior vestra dignam. Etenim cum Martha & Magdalena Filium Dei domi suæ suscepissent, Martha in eo debita cum reverentia excipiendo, & acerbissimi affectus sui erga ipsum demonstrationibus exhibendis valde sollicita & industria Satagebat circa frequens ministerium: Maria autem, ut eum tanta cum dulcedine & effusiva loquentem audiret, totaliter abstracta sedens Jesus pedes Domini audiebat verbum illius. Sacet autem Evangelista hanc historiam enarrans capitulum sive tractatum hisce verbis tandem concludit: *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Et quidem particula ista de vita contemplativa, quæ activa est melior, intelligi debet, tamen Guarticus Abbas dicit: *De Magdalena dictum est, sed de Maria impletum est, quando nimirum in gloriose Assumptionis suæ die caelestem gloriam introivit; ac proinde historia hæc à S. Ecclesia in prædictæ solemnitate die solemniter legitur, prout Ludolph. Carthus. observat, qui per optimam partem visionem beatificam & gloriam sempiternam intelligit, quæ in die illo remunerata fuit in caelesti paradiso. Pars Maria præficiuntur quæ non auferetur ab ea; Excitata enim est super Choros Angelorum, replatum est in bono desiderium suum: videt Deum facie ad faciem, sicut & gaudet cum filio suo in æternum, hæc pars optima quæ non auferetur ab ea.* Verum enim vero magnam in jam dictis invenio difficultatem. Etenim gloriæ Mariæ utique est videre Deum tanquam objectum beatificum, quæ igitur ratione gloriæ illa pars esse poterit? *Optimam partem.* Cur pars & non potius totum appellatur? Ad hæc S. Thomas docet, gratiam esse causam

ib. v. 5. 6.

Isa. 2. 1.

San meritoriam gloriæ: Beata Virgo autem plus gratiæ habuit quam omnes Sancti, & tamen totum Deum vident, totosq; Deo fruuntur; qua igitur ratione B. Virgo parte quadam tantum frui dicitur? Insuper quis est qui ignoret, quod id *Quod est omnino simplex, aut omnino videtur, aut omnino later?* Talis autem est Deus; ergo non solum a Maria, verum etiam a Beatis omnibus, vel totus videtur, vel nihil illius cœtur, hoc ultimum dici non potest. Ergo affirmari debet prius. Præterea Philosophia nos edocet, quod ubi non datur quantitas, quæ est ratio divisibilitatis totus in partes, ibi non possunt dari partes. Quod autem quantitas in Deo non datur certum est, quia hæc ut constat, est accidens. Et S. Pater Augustinus dicit, quod *Deus est sine quantitate magnus.* Atque ideo capere non possum, quomodo de Maria dicatur: *Optimam partem elegit.* Hujusce difficultatis resolutio consistit in hujus vocis, *Partem*, intelligentia, quæ æquivoca est; potest enim de ea parte intelligi, quæ concutit ad constitutionem totius, & hæc non est ejus intelligentia: aut verò accipi potest pro officio, vel munere, vel obligatione. Et hoc sensu dicitur, *Meorum partium est, aut Meæ partes sunt,* id est, hoc me concernit, meum hoc est officium. Ita ergo intelligenda est illa Evangelii clausula: *Optimam partem, id est, optimum officium elegit in calo sibi Maria, quæ vel quod non sufferetur ab ea.* Ecquodnam autem est munus illud vel officium. Officium nimirum Dispensatrici gratiarum cælestium, & in hoc consistit una pars gloriæ suæ accidentalitatis: *Maria reputat suæ beatæ gloriæ partem esse accidentalem, hominibus copiose misereri, sic est sollicita de nostris periculis, sic sollicita pro humanis miseris: sic enim pietissima Virgo miseris amat mortales, sic sollicitantur Maria viscera hominum erumnis, ut partem gloriæ suæ reputet illis oportune auxiliari, illos materna pietate fovere.*

17. Porro S. Ecclesia hoc die potissimum demonstrat partem & officium Mariæ V. esse gratias divinas dispensare; Mox enim ut B. Virgo in domum Zachariæ pervenit, Elisabeth Spiritum S. recepit, & Joan. Baptista in utero materno sanctificatur. Duæ gratiæ eximie & singulissimæ in uno eodemque conceduntur temporis momento. Scio equidem multos hoc loco facillè mihi dicturos esse, quod in multis necessitatibus suis pro illis gratis impetrandis ad Mariam V. recurrerint, quæ urgentibus ipsorum ærumnis oportune mederi potuissent, nec ta-

Paolotti Sanctorale.

men quidquam obtinuisse. Unde id nascitur Quia sunt Zachariæ & Elisabethæ contrarii, hi enim *Erant ambo iusti.* Et tu qui in peccatis continuo vivis, qui confederatus es multis sceleribus, denique qui filium tot peccatis offendis, ad matrem ejus gratias ab ea postulando temerè recurris? Quid igitur miraris, si preces & supplicationes tuæ callæ apud illam sint & irritæ? Hi magni servi Dei: *Erant incedentes in omnibus mandatis & justificationibus Domini;* tu autem vix aliquid operaris, quod divinis non adverteatur præceptis. Illi omnia Dei mandata observabant, tu ne unicum quidem adimpleres, & tamen è celo favores præstolaris? Et tamen a Virgine Maria gratias exposcis? Quomodo gratias a Principe postulare audes, qui gratiam Principis amisisti. Qui sibi gratias dari desiderat, qui gratias a Virgine expectat, in ejus gratiam, charitatem & Eleemosynam pauperibus tribuat.

PARS SECUNDA.

18. **M**axima gratia quam mediante Virgine Deipara a Deo possumus & debemus desiderare, est gratia habitualis, sive justitias, in cujus virtute grati Deo efficiamur, & in perfecta cum ipso amicitia conjuncti sumus. Hæc est gratia illa, quæ a nobis maxime aestimari debet, cum hæc sit substantialis, reliquæ verò accidentales. Oportuè hic mihi incidit modus loquendi Gabrielis Archangeli, quando ex divino jussu ad Serenissimam cælorum Reginam se recepit, ut ei annuntiaret, Verbum æternum illam in matrem suam eligere fuisse dignatum: Inter cætera namque quibus eam alloquebatur, dixit ei: *Invenisti gratiam apud Dominum,* quasi diceret: *Verè fortunatissima es o Virgo, quæ apud Deum invenisti gratiam.* S. P. Augustinus, & alii Patres causam querunt, ob quam dixit: *Invenisti, & non potius habuisti, accepisti, acquisivisti, deisti tibi Deus.* Quidnam proprie invenire significat? Idem quod assequi rem aliquam, quæ antecedenter amissa aut perdita erat. De Pastore qui oviculam amiserat, S. Lucas ita scribit: *Si perdidisti unam ex illis, nonne dimittis, & vadit ad illam quæ perierat, donec inveniat illam? Et cum invenit eam, &c.* Et de muliere, quæ drachmam amiserat, ait: *Si perdidit drachmam unam, &c. Et quat diligentè donec inveniat eam? Et cum invenit &c.* Igitur invenire præsupponit amittere. Atque ideo si Maria (ut Archangelus dicit) gratiam inve-

Luc. 1. 30.

Luc. 15. 8.

nit, necessum est, ut illam prius ut unusquisque nostrum amiserit: Non dicitur aliquid inveniri, nisi quod diligenter quæritur, sic nec dicitur quæri, nisi quod prius fuerit amissum. Ipsa namque gratiam nunquam perdidit, quia hæc non perditur nisi per culpam, qualem ipsa nunquam venialem quidem commisit, sed gratiam potius ab instanti Conceptionis semper conservavit. Alii igitur illam perdidit. Et quis nisi Adamus? Qui ut S. Thomas docet: *Creatus fuit in gratia: per peccatum autem transgressionis gratiam amisit & charitatem.* A quo autem gratia inventa fuit? A Maria: *Invenisti gratiam.* Unde si illam reinvenire & recuperare volumus, necessum est, ut eam in ejus manibus investigate-mus. Est hæc observatio S. P. Augustini, dicentis: *Notanter dicitur invenisti: Non dicitur habuisti, vel acquisivisti, quia res habita, vel iusdã acquista ut propria custoditur, sed inventa his qui perdidit, restituitur. Sic Maria invenit gratiam non sibi soli retinendam, sed tanquam a-lus restituendam: qui enim invenit perditum, te-netur restituere: Gratia verò quam Eva perdidit, Maria invenit, non solum pro se, sed etiam pro nobis.* Et postea mox maguus pater meus ex-clamat: *O Maria, gratiam apud Dominum in-venisti, & hæc per totum mundum diffundere meruisti. Cumque nos non minus quam Ada-mus & Eva gratiam Dei per peccata commissa amiserimus, ideo idem Pater nos quoque invi-tat & exhortatur, ut ad Mariam recurramus, ut*

Egid. in 2. dist. 24. art. 5.

D. Aug. apud Ludolph. Carth. ap. 45.

D. P. Aug. ubi supra.

Idiota apud Ioan. Haye Com. in Exo. c. 33. v. 19.

Cant. 5. 5. v. 17. Alan

hac mediante illam recuperare valeamus: Omnes qui peccando gratiam amissimus. Securi ad thro-num gratia accedamus, & Mariam in ventricem gratia p̄is stitibus, & de votis orationibus pulse-mus, ut gratiam nobis reddat, quam pro nobis & propter nos invenit.

19. Doctissimus Idiota proinde dicere non dubitavit, quod quisquis Mariam invenit, omne bonum inveniat: *invenit Maria Virgine in-venitur omne bonum.* Verum, inquit, quale est hoc bonum, quod omnis in se boni rationem complectitur? Certè non est aliud, quam Deus ipse, qui est bonum infinitum per essentiam, & omne bonum considerabile in se continet. Vult igitur hic Idiota dicere, quod inventa Maria, Deus ipsemet inveniat. Unde Quisquis Deum omnium gratiarum auctorem & fontem invenire desiderat, Mariam quærat. Ac proinde Alanus super illa verba Cantico-rum: *Quæramus eam tecum, subjungit. Bene dicitur, quæramus eam tecum, quia sine gloriosa Virginis fide,*

qui Christum quærit, errare potest, profectum potest. Tres illi Orientis Reges, mox ut Regem Judæorum in Bethlehem recens nati felicis-simum nuntium audiverunt, omnes relictis re-gnis suis, itineri se committunt, ut debita illi reverentiæ reddant obsequia, eique ex pretio-sissimis, quæ in Gazis suis conservantur, mune-ribus velut ejus vasalli tributa exsolvant. Cum-que incunda viâ ignari essent, stella quædam cœca atque flammigera ex improvise com-itis eis apparet, quæ eos præcedens totius itineris ineundi semitas clarè eis ostendit. Quam lin-guli videntes: *O quam pulchra & lucida stella hæc est, dicebant, Sit cælum benedictum in se-cula, quod d' itineris nostri imminente felicitatem tam pulchris sideribus prognosticat, in-debatur enim stella hæc semitanti-bus hinc splendoribus, veluti totidem linguis hanc in modum eos alloqui: Animosè & libere me-le-quamini, & gressus vestros moveite, nec qua-quam timete, ego enim ducis loco vobis in-ferviam, ut à recta semita aberrare non possitis. Progressi sunt igitur totâ die lamisimo corde, vesperi autem mox ut in diversoria se recepissent, stella quoque veluti perita ab eis licentiâ se sub-duxit & abscondit. Dum verò illuc eunte die itinere se rursus accingerent, ecce stella eadem veluti evigilans novo rursus lumine vestra, conspicuè se vis videndam exhibet, securam que quæ gradus, viam monstrat, nec unquam illos deserit, aut ab eorum oculis se sub-ducit, donec ad locum ab eis desideratum & quæsitum felicissimè pertingerent. Idipsum S. Mattheus hæc loquendi phrasî recense: *Et ecce stella quam viderant Magi in Oriente ante-cedebat eos. Sed quousque comes illorum fuit? Quis fuit terminus ad quem, in quo suble-tur? Audite: Usque ad quem veniens staret supra, ubi erat Puer. Quænam est hæc verborum circum-locutio? Staret supra, ubi erat Puer. Nonquid se brevius expedire poterat, dicendo: Staret su-pra puerum? Minime, sed dicitur etiam super illum locum firmatur, ubi erat parvulus. Quis autem erat hic locus? Maria sive brachia Maria, Quæ si tacitè illis Regibus dicere voluisset: vos na-tum Regem quæritis? Me igitur respicite. Su-per Mariam firmiter subsistentem, eamque vobis monstrantem. *Supra ubi erat puer: Materem quærite, si eam vultis invenire. In-ventâ Maria Deum quæritis, in carnatum inven-istis, qui fons est gratiarum omniumque ima-ginabilem bonorum origo: Invenit Maria***

Handwritten notes in the left margin, including 'E' and 'X'.

invenitur omne bonum. Estque hæc Eusebii Gallicani speculatio dicentis. *Stat stella supra stellam. Maria stella maris interpretatur. Stat supra ubi erat puer, sed ubi erat, nisi in sinu matris vocat igitur stella Magos, habent enim stella linguam suam, quasi diceret: Hic est puer, hic eum quærite, hic eum invenietis.*

10. O igitur Beatissima Virgo Mater Dei, ego tanquam peccator inter omnes, & super omnes gravissimus, qui per tot culparum mearum reatus gratiam perdidit, & indignationem

fili tui authoris omnis gratiæ incurti, & consequentet omni bono privati merui, ego inquam ante pedes tuos prostratus humiliter & reverenter tibi supplico, ut quæ gratiam à me amisisti invenisti, eandem mihi restituas nunc & in hora mortis meæ, in qua nunc prout ex tunc tibi animam meam omniumque illorum, qui hucusque me patienter auscultarunt, suppliciter commendo.

SERMO DECIMUS NONUS.

IN FESTO PROPHETHÆ ET PATRIARCHÆ SANCTI ELIÆ, Institutoris Religionis Carmelitanae.

Elias dum zelat zelum Legis, receptus est in caelum.
Lib. 1, Machab. cap. 2.

Singularis Magnatum prudentia est potius clementiæ effectus quam severitatis rigores exercere. Illi enim ornamentum adferunt & laudem, hi vero deformitatem & contemptum conciliant. De animo benignitatis temperamento moderato Tullius affirmat dicens: *Nihil est laudabilius, nihil magno & praclaro vero dignius placabilitate & clementia.* Per hujus virtutis exercituum multi Principes se plurimum reddiderunt celebres. Rudolphus Imperator suadenti sibi, ut manum à clementia rettaheret, dixit: *Severum & immitem fuisse me aliquando panituit, lenem & placibilem nunquam.* Cum Tyrhenus adolescens Cumæ traditorie trucidatus esset, Pythacus patris ejus, qui homicidam morte punire poterat, id facere noluit, sed potius eo illæso relicto, pietate & clementia erga eum uti satius esse duxit: *Sentiens istilius condonare quàm ulcisci.* Theodosius cognomento Junior interrogatus, cur capitis poenâ non mulctaret eos, qui in suæ majestatis contemptum liberè nimis de eo loquebantur, hoc responsum reddidit: *Viam mihi liceret mortuos ad vitam revoca-*

re. Aurelius Cæsar Thianam cum exercitu suo veniens, & oclusas sibi portas reperiens, vehementi indignatione correptus protestatus est, dicens: *Canem in hoc oppido non relinquam,* ubi autem civitatem illam postea ingressus est, cunctis militibus severe inrederixit, ne vel minimam cuiquam civium injuriam inferrent, sed potius omnes quotquot in urbe essent canes interficerent, dicebat enim: *Canem me negavi relicturum. Canes omnes occidite, & sic clementer hostes suos tractavit.* Aeternâ laude digna fuit Philippi Visconti benignitas, ad quem cum in prælio navali habito juxta Insulam Pozzi, captivus adductus fuisset Alphonsus Rex Neapolitanus, eundem cum omnibus clementiæ & benevolentia demonstratione tractavit, eiq; insuper ingentem pecuniæ quantitatem & necessarios milites subministravit, quibus um se ad Apuliam recuperandam reciperet. *Quam generosi ob exhibitam in alios clementiam aeterna memoria dignissimi, hoc ipsi impimentes salutare Polibii monitum: Benignitate atque clementiâ hostem vincere, quàm armis præstat.*

Flavius Vopiscus.

Terentius in Elegio. Polibii lib. 3.

2. Cum tamen sermone explicari non possit, quam